

ויזרע יצחק

שנה ט'

<p>פרשת "ויחי" הפטרה: "ויקרבנו ימיו" טז' טבת תשע"ז</p>	<p>יוצא לאור ע"י מדרשת "ויזרע יצחק" ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל</p>	<p>זמני השבת פניסה יציאה ר"ת</p>	<p>י"ב י"א י"א י"ב</p>	<p>ת"א ת"א ת"א ת"א</p>	<p>חיפה 16:24 17:36 17:57</p>
---	---	--	------------------------------------	------------------------------------	---

הגיגים לפרשת השבוע

"אם נא מצאתי זון בעיניך שים נא ירך תזות ירכי ועשית עבדתי וזסד ואבות" (בראשית מז' כט)

מה שאומר יעקב "אם נא מצאתי חן בעיניך" הוא רק לעניין השבועה "שים נא ירך תחת ירכי", אומר ה"אלשיך" הקדוש שיעקב יודע שבעניין החסד הוא יכול לסמוך על יוסף "ועשית עמדי", בעצמך, "חסד ואמת" אלא שהוא חשש שפרעה ימנע זאת ממנו, כפי שאכן היה, על כן הוצרך לשבועה כדי שיוסף יאמר לפרעה: "אבי השביעני לאמר" (בראשית נ' ה) ועל פי זה הניח פרעה ליוסף לקבור את אביו במערת המכפלה אחרי שלפני כן מנע זאת ממנו, וכמו שאמרו חז"ל (סוטה לו:): שהיה מונעו עד שאמר לו אם תאנוס אותי לעבור שבועת אבי, אעבור גם שבועתך שהשבעתני שלא אגלה כי אינך יודע לשון הקודש ויסירוך ממלך. לפי זה ניתן להסביר שכוונת הכתוב: "השביעני לאמר", שכל מה שהוצרך אבי להשביעני הוא לא למעני כי ידע את מידת חסד שעמדי, אלא רק כדי "לאמר" לך פן תמנעני.

"ויאמר אנכי אעשה כדברך" (בראשית מז' ל)

רבינו בחיי מביא את המדרש שאומר שכוונת יוסף באומרו "אנכי אעשה כדברך" היא לומר שגם אנכי אשביע את אחי, כשם שאתה משביע אותי שאעלך ממצרים כך אני אשביע את השבטים שיעלו אותי ממצרים.

"ויאמר השבעה לי וישבע לו" (בראשית מז' לא)

מדוע אומר יעקב לשון "לי", "השבעה לי" ומדוע אומר הכתוב לשון "לו", "וישבע לו"? מתרץ ה"כלי יקר" שיעקב היא ירא פן יורה פרעה ליוסף להתיר את השבועה לכן אמר ליוסף "השבעה לי" דהיינו על דעתי והדין הוא שהנשבע על דעת חבירו אין הוא יכול להתיר את השבועה בלי דעת חבירו, ואכן יוסף עושה זאת שנאמר: "וישבע לו".

"ברכות אביך גברו על ברכות הורי... ולקדקד נזיר אוזיו" (בראשית מז' כו)

מבאר ה"משך חכמה" שבמך עשרים ושתים שנה בניו של יעקב ציערו אותו בכך שלא ספרו לו על מכירת יוסף, לעומתם יוסף היה מצער את עצמו כל אותם עשרים ושתים שנה ולא שתה יין, וכמו שאמרו חז"ל (שבת קלט) "נזיר אחיו" שהיה נזר מן היין. וזה מה שאומר יעקב: "ברכות אביך... לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו". דווקא יוסף ולא שאר הבנים שלא נזהרו בכבוד אביהם.

"אשר קנה אברהם את השדה לאזוזות קבר" (בראשית מז' לא)

לכאורה הפסוק שלפנינו, אומר הרמב"ן, מלמד שאברהם מתכוון שהמקום יהיה בית הקברות להם לאחוזת עולם. אבל בהמשך נאמר: "ויקברו אותו במערת שדה המכפלה אשר קנה אברהם לאחוזת קבר" (בראשית נ' יג) מתכוון הכתוב לרמוז שביעקב נשלמה כוונת אברהם, כלומר אברהם קנה את המערה לקבורת שלשת האבות בלבד ולא יקברו בה עוד אנשים. זו הסיבה שיוסף לא מצוה את אחיו שיקברו אותו במערה עם אבותיו. וכן מובא במדרש שיוסף אמר להם: כשאתם מעלים אותי ממצרים קברו אותי בכל מקום שתרצו, כי מקובל אני שאיני נכנס לקבורת אבותי, שאין נכנס לקבר אבות אלא שלשה אבות ושלש אמהות, שנאמר: "שמה קברו את אברהם ואת שרה אשתו שמה קברו את יצחק ואת רבקה אשתו ושרה קברתי את לאה" (בראשית מז' לא) ומה שנאמר: "בקברי אשר כריתי לי" (בראשית נ' ה), הכוונה לומר שבי הוא פוסק.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

אושיק לוי בן שולה ז"ל נלב"ע יב' סיון תשע"ז תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה חיה בנימין בת גורג'יה ז"ל
נלב"ע יא' ניסן תשס"ז

יצחק בנימין בר שורין ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג
תנצב"ה

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל
נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

אין לעיין בעלון בשעת התמלח

לא לשמור על קדושת הגליון

"וירא ישראל את בני יוסף ויאמר בני אלה" (בראשית מזו זז)

רבינו החיד"א מזכיר ב"ראש דוד" את הדין של בן סורר ומורה שנדון על שם סופו למרות שזהו כנגד דרכו של הקב"ה שדן את האדם "באשר הוא שם", וזה משום שבן סורר ומורה, לפי חז"ל, בא מיפת תואר (סנהדרין קז), והיות שהוא בא מביאה אסורה שלא כהוגן לכן נדון על שם סופו. ובזה ניתן לבאר את הפסוק שלפנינו, מנשה ואפרים הם צדיקים גמורים וחכמים, אבל כשבא יעקב אבינו לברך אותם הסתלקה ממנו שכינה, לפי שעתידים ירבעם ויהוא ואחאב לצאת מהם, והוקשה הדבר ליעקב אבינו הלוא מדתו של הקב"ה לדון "באשר הוא שם", ולא מצינו שנדון על שם סופו אלא בן סורר שבא מביאה אסורה, ומעתה נפל הספק על הורתם ולידתם, ולכן שאל "מי אלה" שאינם ראויים לברכה, כי מוכרח הדבר שיש בהם פיסול, ושמץ פיסול הנמצא בהם הוא הגורם לדונם על שם סופם. לכך משיב יוסף "אשר נתן לי א-לקים בזה", ושטרו בידו הלא היא כתוב"ה והנשואין כדת וכהלכה. אלא שיוסף הבין שהדבר בא כעונש אליו אשר דן את אחיו על שם סופם, והתעלל בהם לומר "מרגלים אתם" על שם סופם, כי גם אם נאמר שהאחים חטאו ביחס אליו אין בזה התר ליוסף לחטוא, על כן הוא נענש בזה שבעת ברכת יעקב תסתלק השכינה, לאחר הבנה זו נגש יוסף לתפלה, ואמר רבש"ע אם ראויים הם לברכה, באשר הם עתה, אל תחזירני בבושת פנים לשלם לי על אמירתי לאחי מרגלים אתם, ותמנעם מן הברכה על שם סופם. ומן השמים רחמו ונחה רוח הקדש על יעקב אבינו, והבין כי אין זה אלא כלפי יוסף אשר דן איזה פעם על שם סופו.

"הא-לקים הרעה אתי בעודי עד היום הזה" (בראשית מזו טו)

מדייק המלבי"ם שהנהגת הקב"ה עם ישראל היא כהנהגת רועה הצאן עם עדרו, שאינו מביט אם הם זכאים לצאת היום למרעה, או שמא קלקלו ואין לתת להם את מחייתם אלא הוא מספק את מחייתם גם אם קלקלו במעשיהם.

"זבולן לזוהן ימים ישכון" (בראשית מזו יג)

לפי ה"ספורנו" הכתוב מודיע שבולון יירש בארץ ישראל מקום של חוף וימים. יעקב מקדים את ברכת זבולן, העוסק בפרקמטיא, לפני ברכת יששכר, העוסק בתורה, וכן משה רבינו בברכתו אמר: "שמח זבולן בצאתך ויששכר באוהליך", כי אכן אי אפשר לעסוק בתורה מבלי שישג האדם קודם די מחסורו כאמרם "אם אין קמח אין תורה" וכשיסייע האחד את חברו להמציא לו די מחסורו כדי שיעסוק בתורה כמו שאמרו בזבולון, הרי שעבודת ה' המתקיימת בהשתדלות של העוסק בתורה תהיה מיוחסת לשניהם, למחזיק וללומד, וזאת היתה כוונת התורה במתנות כהונה ולויה שיסייע כל העם לתופשי התורה שהם הכהנים והלוים כאמור: "יורו משפטך ליעקב" וכך יזכו כולם לחיי עולם כמאמר חז"ל: "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא".

"ויאמר אליהם יוסף אל תיראו כי התזות א-לקים אני" (בראשית מזו טז)

"ארי דחלא דה' אנא" (אונקלוס)

לכאורה נראה שאין קשר בין פשט הכתוב לבין מה שמוכח בתרגום. מסביר רבי לוי יצחק מברדיצ'ב ב"קדושת לוי" שהאדם צריך להדבק בכל מידותיו בקב"ה, במידת היראה - לירא את ה' הנכבד והנורא, במידת אהבה - לאהוב את ה' הגדול, במידת התפארת - שיקוים בנו 'ישראל אשר בך אתפאר' (ישעיה מט' ג), וכן בכל שאר המידות, וזה מסביר את מה שאמרו חז"ל: "מנין שהקב"ה קרא ליעקב א-ל" (מגילה יח), או "מה הקדוש ברוך הוא בונה עולמות אף הצדיקים", וגם: "עתידין צדיקים שיקראו בשמו של הקב"ה" (ב"ב עה:), ו"עתידין מלאכי השרת לומר לפני הצדיקים קדוש". לכן, אם האדם דבוק בכל המידות לקב"ה, אז הוא אינו "תחת" א-לקים, אדרבה הוא דבוק בה', ואם אינו מדבק עצמו במידות אזי הוא "תחת" א-לקים. וזהו הרמז מה שתרגם אונקלוס כי יוסף אמר "תחת א-לקים אני", וכי אני "תחת" א-לקים? אדרבה, אני דבוק בה'.

"וימות יוסף בן מאה ועשר עינים" (בראשית מזו כו)

"למה מת יוסף קודם לאחיו? משום שחנט את אביו" (חזקוני)

רבי העשיל מביע תמיהה ב"חנונת התורה" מדוע נענש יוסף על כך שחנט את אביו? הלא זהו כבוד שעושים למלכים. ומתרחץ שבמדרש יש שני טעמים לכך שימי שנותיו של דוד המלך היו רק שבעים שנה. טעם אחד הוא שאדם הראשון נתן לו במתנה שבעים שנה משנותיו. הטעם השני הוא שזהו מנין השנים שנחסרו משנות יעקב ויוסף שמתו קודם שנות אבותיהם ואת השנים האלו, שהם שבעים, נתנו לדוד. אך הטעם השני נכון רק נאמר שיעקב מת אך אם נאמר שיעקב לא מת, אם כן קשה, מדוע מת יוסף קודם זמנו? הלא אי אפשר לומר שזה כדי להעביר משנותיו לדוד כדי להשלים לשבעים שנה, הלא יעקב לא מת? ואכן בגמרא (תענית ה:) מקשים שאם אומרים שיעקב לא מת וכי בחנם חנטו אותו? לפי זה ניתן להסביר את מאמר החזקוני שהואיל ויוסף חנט את אביו מזה מוכח שיעקב מת. ואם סבר יוסף שיעקב מת הרי שגם הוא הוצרך למות קודם שיגיע לימי אבותיו כדי להשלים שבעים השנים לדוד.

לרפואת כל חולי עמו ישראל ובכללם: אליהו בן חמו בר אסתר

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנונת בית" ו"ברית יצחק"

חברת הבקשות "מאיר השחר": לימוד פיוטים ובקשות נוסח מרוקו בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו

מדרשת "ויזרע יצחק": שיעור "דף יומי" בהדרכת ע"ה יוסף בן חמו בית כנסת "שבת אחים" נוה גן פ"ת 21:30-20:30

לבירור פרטים ולהשאלה - טלפון: 052-3268315